

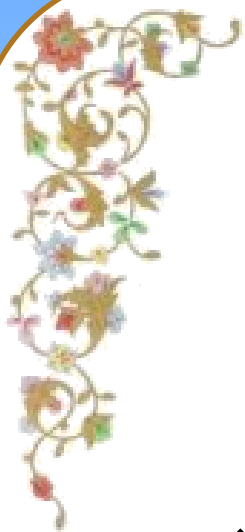
رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لَا يَبْدَأُ فِيهِ بِ«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» أَفْطَحُ
هر کار مهمی که با «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» آغاز نشود
بی فرجام است
منتخب میزان الحکمه ح ۳۱۳۲

ابوالفضل کردی زاده زواره کلاس های پند پایه

کلاس های چند پایه ای در ایران

آموزش چند پایه ای در ایران

مدارس چند پایه را به عنوان یک واقعیت بپذیریم

**صاحبان دید بلند ، هنگام
رویارویی با مشکلات ، با تحمل
جنبه های ناگوار و دفع آن ها
، مشکلات را به فرصت مبدل
میکند .**

آموزش چند پایه در ایران

آمار نشان می دهد که نظام آموزش و پرورش ایران حدود ۷۲۰ هزار دانش آموز در ۵۲ هزار کلاس درس چند پایه به تحصیل مشغول هستند. دانش آموزان کلاس های درس چند پایه را دانش آموزان روستایی یا دانش آموزان حومه شهرهای کوچک و دور افتاده تشکیل می دهند .

دلیل اصلی تشکیل کلاس های چند پایه به حد نصاب نرسیدن تعداد دانش آموزان در یک پایه ی تحصیلی است.

دلایل تشکیل کلاسی های چند پایه در ایران

- ✓ پراکندگی روستاها و عوامل خاص جغرافیایی
- ✓ کمبود جمعیت روستا و نتیجتاً کمبود تعداد دانش آموز
- ✓ فقدان ، کمبود و یا نامناسب بودن راه های ارتباطی بین روستاها
- ✓ تعصبات قومی و قبیله ای
- ✓ کمبود اعتبارات به منظور در اختیار گرفتن معلم مورد نیاز
- ✓ کاهش تعداد پایه های یک مدرسه
- ✓ استفاده از کودکان لازم التعلیم در امور کشاورزی و ...

مدارس چند پایه را به عنوان یک واقعیت بپذیریم

برای این که مدارس چند پایه را بهتر بشناسیم ابتدا باید از غیر واقعی جلوه دادن آن ها پرهیز کنیم و با پژوهش در رابطه با شرایط این مدارس سعی در ارائه طرح و برنامه های مناسب جهت پیشرفت این کلاس ها داشته باشیم. به طور مثال شناخت از نیروی انسانی ، ویژگی های خاص کلاس های چند پایه و مسائل وابسته به شرایط و محدودیت ها و ... از جمله واقعیت های قابل بررسی هستند.

ویژگی ها

آموزش چند پایه ، آموزشی تک پایه نیست و ویژگی های خاص خود را دارد و چنانچه بخواهد با تک پایه یکسان دیده شود بسیاری از این ویژگی های آموزشی به **مشکلات آموزشی** مبدل خواهد شد.

✓ **زمان :**

یکسان بودن منابع آموزشی ، کتاب های تک پایه و چند پایه و نیز ناکافی بودن دوره های آموزشی و منابع مناسب برای بهره برداری مفید معلمان از این کتاب ها و عدم بکارگیری روش های مناسب آموزشی که معلمان را در استفاده ی مطلوب از زمان یاری دهد ، سبب شده است تا محدودیت زمان به **مشکل کمبود وقت** بدل گردد، به طوری که اغلب معلمان ، ناچار شده اند در دوره ی آموزشی ، مواد درسی را به دو دسته **با اهمیت** و **کم اهمیت** تقسیم کنند.

معلم کلاس های چند پایه

معلم یاد دهنده نیست بلکه هماهنگ کننده و هدایت کننده است و یادگیرنده دانش آموز است. همانطور که اصطلاح یاد دهی - یادگیری به عبارت یادگیری مبدل شده است معلم باید باور کند که او راهنما و هدایت گر و تسهیل کننده است این نقش علاوه بر کلاس های چند پایه در کلاس های تک پایه هم هست اما در چند پایه مهم تر است. آنچه در کلاس چند پایه هست وجود چند پایه است وقتی معلم با یک پایه کار می کند سایر پایه ها باید چکار کنند؟

در کانون کمک آموزشی که در واقع ایستگاه یادگیری هستند و فضای یادگیری را فراهم تا گروههایی که در بیرون کار می کنند همانند حضور در کتاب خانه یا وجود فضای باز و فضاهایی که می توان کیفیت را بالا برد. محور مهم در کلاس های چند پایه انعطاف پذیر است یعنی معلم در آن کلاس محورش کتاب نیست. بلکه معلم محورش دانش آموز است. و از درس با کیفیت همراه باشد.

لزوم استفاده از آموزش و پرورش با کیفیت است که هیچ کودکی در هیچ جای ایران نباید از آموزش محروم باشد و از آموزش با کیفیت همراه باشد

اگر چه در کلاس های چند پایه مشکلاتی هم وجود دارد اما باید همیشه نوع نگاه ما توجه به

۷۵ درصد محاسن ۲۰ درصد نوآوری ۵ درصد مشکلات و دشواری

معلم همسفر بچه ها

دانش آموز کلاس چند پایه

دانش آموز چند پایه نه تنها یاد گیرنده است بلکه فرصت می دهد که بچه ها یادگیرند چگونه یادگیرند.

خیلی فرق می کند و رسمی تر است و از سطح اهداف حیطه ها خیلی بالا می رود

دوم هم خودش را مدیریت کند و هم پایه های دیگر را یاد می دهد انتقال یادگیری اتفاق می افتد

برای این که بتوان کلاس های چند پایه را به فرصت تبدیل کرد توجه به موارد زیر به معلمان چند پایه توصیه می شود

۱. انتخاب شیوه ی مناسب اداره ی کلاس
۲. آماده سازی فضا و امکانات آموزشی کلاس
۳. سازماندهی منطقی محتوا
۴. انتخاب روش مناسب تدریس
۵. به کارگیری شیوه های مطلوب ارزشیابی

سازماندهی منطقی محتوا

یکی از واقعیت های موجود برنامه ریزی آموزشی و درسی در کشور ما تمرکز است. یک معلم حرفه ای در کلاس های چند پایه باید توانمندی استخراج اهداف برنامه های درسی و تلفیق آن با یکدیگر به گونه ای که به اصل اهداف لطمه وارد نشود و با مشکل کمبود زمان و حجم سنگین محتوا نیز مقابله کند و از طرفی زمان آموزش هیچ درسی را به نفع درس دیگر حذف یا کم نکند. پیشنهاد ما به شما بهره گیری از موارد زیر است:

۱. شیوه مناسب اداره کلاس درس

« الف » روش خود یادگیرنده « خودگردان »

دانش آموزان در یک کلاس چند پایه باید یاد بگیرند که گاهی مستقل کار کنند. با واگذار کردن کارهایی که برخی از دانش آموزان می توانند به طور مستقل انجام دهند، آموزگار فرصت آن را می یابد که به دانش آموزان دیگر رسیدگی کند. این امر همچنین به دانش آموز کمک می کند تا مهارت های تازه ای را در زمینه « یاد گرفتن » به دست آورد.

۱۰ شیوه مناسب اداره کلاس درس

مهارت هایی که در سراسر زندگی به دردش خواهد خورد. برای اینکه بازخورد فعالیت مستقل دانش آموز خوب و مناسب باشد باید مواد و ابزار لازم در دسترس او قرار گیرد. ازجمله راهنماهای خود آموز، تمرین هایی که آموزگار تهیه کرده، کتاب خانه های کوچک و وسایل ساده برای انجام آزمایش های کتاب و مانند این ها. باید به دانش آموزان این امکان را بدهیم که باکند و کاو و مراجعه به منابع، پاسخ های مورد نظر خود را بیابد و تمرین های داده شده را خود و بدون نیاز به راهنمایی های مداوم معلم اصلاح نماید.

۱- شیوه مناسب اداره کلاس درس

« ب » آموزش توسط گروه همسالان

آموزش توسط همسالان « هم آموزی » روش سودمند دیگری در یادگیری چند پایه ای محسوب می شود. به کار گیری دانش آموزان به عنوان معلم چه در پایه خود و چه در پایه های پایین تر را هم آموزی می گویند. استفاده از این مدل می تواند تصادفی و غیر رسمی و یا به صورتی باشد که معلم قبلاً برای آن برنامه ریزی کرده باشد.

۱۰ شیوه مناسب اداره کلاس درس

این نوع آموزش هم به فراگیر و هم به فراده کمک می کند تا بهتر یاد بگیرند. همچنین وسیله ای برای نفوذ آموزگار در بین گروه هاست و یادگیری عمیق را تقویت می کند. به خصوص اگر به صورت سازمان یافته و برنامه ریزی شده باشد در بهبود کیفیت محیط یادگیری نقش بسزایی دارد. این مدل تجربه آموزشی کودکان پرتوان را غنی تر و برای کم توان ها هم توجه و منبع اضافی مورد نیاز را فراهم می آورد و به همه در موفق تر شدن یاری می رساند، به خصوص اگر از کودکان خواسته شود که فعالیت های یکدیگر را ارزیابی کنند و در باره پاسخ های درست و نادرست بحث نمایند.

۱- شیوه مناسب اداره کلاس درس

« ج » گروه بندی دانش آموزان

معلم چند پایه به طور همزمان باید تعدادی از دانش آموزان را که در پایه های مختلف هستند، تحت آموزش قرار دهد و این امر با توجه به محدودیت های موجود از جمله محدودیت زمان، کار مشکلی است. اما چنانچه دانش آموزان به گروه های کوچک تری تقسیم شوند، می توان امیدوار بود که کارایی کلاس بالاتر برود.

۱- شیوه مناسب اداره کلاس درس

گروه های دانش آموزی این امکان را برای معلم فراهم می آورد که فعالیت های آموزشی را از طریق فعالیت های گروهی تنظیم و هدایت کند. او می تواند موضوعات آموزشی مطرح کند و مطالعه و بررسی آن ها را به گروه های دانش آموزان محول کند تا هر عضوی بخشی از کار را انجام دهد و یا همه ی اعضا به کمک یکدیگر آن را به انجام برسانند. وقتی دانش آموز در گروه قرار می گیرد، فرصت بیش تری پیدا می کند تا ابراز وجود کند بنابراین هم میل به یادگیری در او افزایش می یابد و هم توان یادگیری در او بالا می رود.

گروه بندی دانش آموزان

گروه بندی پایه ای

در این نوع گروه بندی که توسط معلم انجام می شود دانش آموزان به صورت پایه ای طوری کنار هم قرار می گیرند که در آن دانش آموزان متوسط، کم توان و نسبتاً قوی باهم کار می کنند. در چنین شرایطی می توان از یک دانش آموز کلاس پایه های بالاتر به عنوان ناظر یا رهبر گروه استفاده کرد به ویژه هنگامی که دانش آموزان مشغول تمرین یا تکلیف هستند. پس از انتخاب ناظر برای گروه های کاری در کلاس لازم است که با آنان درباره چگونگی نظارت بر کار گروه ها و عدم دخالت در فعالیت های اعضای گروه با آن ها صحبت کرد و از ناظران خواست تا برای مطلع شدن از ارتباط اعضای گروه و اتفاقاتی که در حین فعالیت ممکن است رخ دهد یاد داشت برداری کنند.

گروه بندی دانش آموزان

گروه بندی پایه های همجوار

در یک شکل دیگر گروه بندی می توان دانش آموزان چند پایه به ویژه پایه های نزدیک به هم را کنار هم قرار داد به طوری که دانش آموزان باهوش تر و قوی تر پایه پایین تر با دانش آموزانی از پایه های بالاتر که در موضوع درسی ضعیف تر هستند، در یک گروه قرار بگیرند. به این ترتیب هم فرصتی برای عمیق تر شدن یادگیری گروه اول « دانش آموزان پایه پایین تر » فراهم می شود و هم به دانش آموزان ضعیف تر کمک می شود که جبران عقب ماندگی های خود را بنمایند در این نوع گروه بندی می توانید هنگام تدریس موضوعات مشترک به ویژه درس های املا و خواندن استفاده کنید.

گروه بندی دانش آموزان

در هر دو مدل گروه بندی آموزش توسط همکلاسان نقش مهمی دارد، اما در این میان نقش معلم به عنوان راهنما نباید نادیده گرفته شود. او موظف است که فعالیت گروه ها را به طور مرتب زیر نظر بگیرد و راهنمایی های لازم را به آن ها بکند. در این صورت فرصت بیشتری پیدا خواهد کرد تا به گروه ها و دانش آموزانی که نیاز به کمک بیشتری دارند، خدمات مؤثر تری ارائه بدهد.

برنامه ریزی آموزشی (مدیریت زمان و فضای آموزش)

در کلاس چند پایه در طول روز گروه های دانش آموزی با ترکیب های متفاوت در یک کلاس گردهم می آیند تا از فرصت فراهم شده بهره مند گردند، بنابراین ضرورت دارد که معلم کلاس با در نظر گرفتن زمان کافی برای رسیدن به هدف آموزشی، تقسیم وقت آموزگار بین گروه های دانش آموزی، درگیر کردن خود دانش آموز در امر یادگیری، برنامه مناسبی تنظیم کند.

برنامه ریزی آموزشی (مدیریت زمان و فضای آموزش)

از جمله نکاتی که هنگام تنظیم برنامه باید به آن توجه شود، این است که یادگیری دانش آموزان تنها از طریق آموزش رسمی و با استفاده از کتاب درسی صورت نمی گیرد، بلکه عوامل مهم دیگری مثل خانواده، دوستان، تلویزیون، و فرهنگ های قومی و محلی نیز در یاد گیری آنها نقش دارد، بنابراین معلم در هنگام تنظیم فعالیت ها، باید این عوامل را نیز در نظر داشته باشد.

برنامه ریزی آموزشی (مدیریت زمان و فضای آموزش)

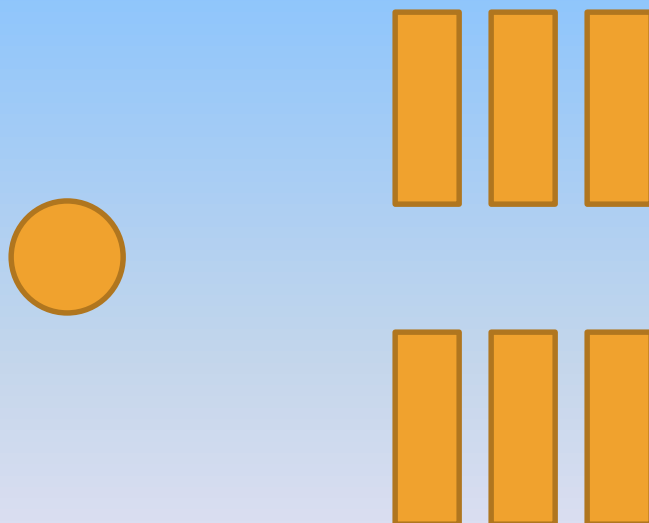
نکته دیگری که در تنظیم محتوای چندپایه نقش موثر دارد و سبب نظم بخشیدن به کار معلم می شود، استفاده از رویکرد آموزش هم زمان است. استفاده از این رویکرد به معلم چندپایه امکان می دهد تا موضوعات درسی را که به هم نزدیک ترند و یا هدف های مشابه دارند، به طور هم زمان، آموزش دهند و این امر سبب می شود که همه دانش آموزان کلاس به طور هم زمان به فعالیت پردازند و هیچ گروه یا پایه ای بیکار نماند. به طور مثال، معلم می تواند یک موضوع درسی مثل علوم تجربی را به طور هم زمان برای پایه های سوم تا پنجم تدریس کند، در این صورت لازم است یک عنوان از هر کتاب را که با یکدیگر ارتباط نزدیک تری دارند، انتخاب و با توجه به نیاز و توانمندی دانش آموزان، آموزش دهد. (مانند جدول ۱)

سازماندهی فیزیکی کلاس درس

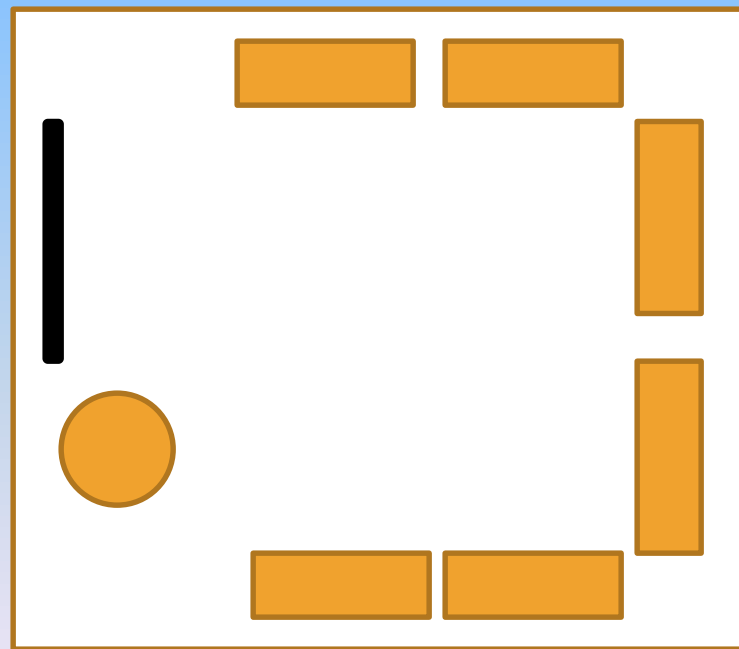
- ✗ سازماندهی کلاس یکی از مهم ترین عوامل برای کمک به فراهم نمودن فرصت تدریس موثر است.
- ✗ برخی نمونه های سازمان دهی کلاس درس:
 - ✗ ۱. انتخاب مکانی برای نصب تابلوی کلاسی یا اختصاص دادن چند تابلو به کلاس
 - ✗ ۲. انتخاب مکان هایی برای قرار گرفتن معلم که توان تدریس مدیریتی او را افزایش دهد.
 - ✗ ۳. چیدن میز و نیمکت ها طوری باشد که کنترل دانش آموزان توسط معلم با مشکل مواجه نسازد.
 - ✗ ۴. تبیین گوشه هایی در داخل کلاس یا خارج از کلاس برای انجام کارهای مختلف
- (گوشه علوم - گوشه هنر - گوشه کتاب - جایی برای کار با چوب - کار با گل - شن و آب - گوشه مغازه - گوشه خواندن - گوشه نمایش - گوشه موسیقی

چیدمان و نحوه نشستن دانش آموزان در کلاس

✕ به شکل معمولی

یو شکل

✕ دانش آموز

معلم

تخته

قوی B متوسط A ضعیف W

A

W

W

B

B

A

A

W

W

B

B

دانش آموزان پایه بالاتر و پایین تر

✖ بالاتر: H

✖ پایین تر: L

L H

L H

L H

L H

L H

L H

L H

پایان

